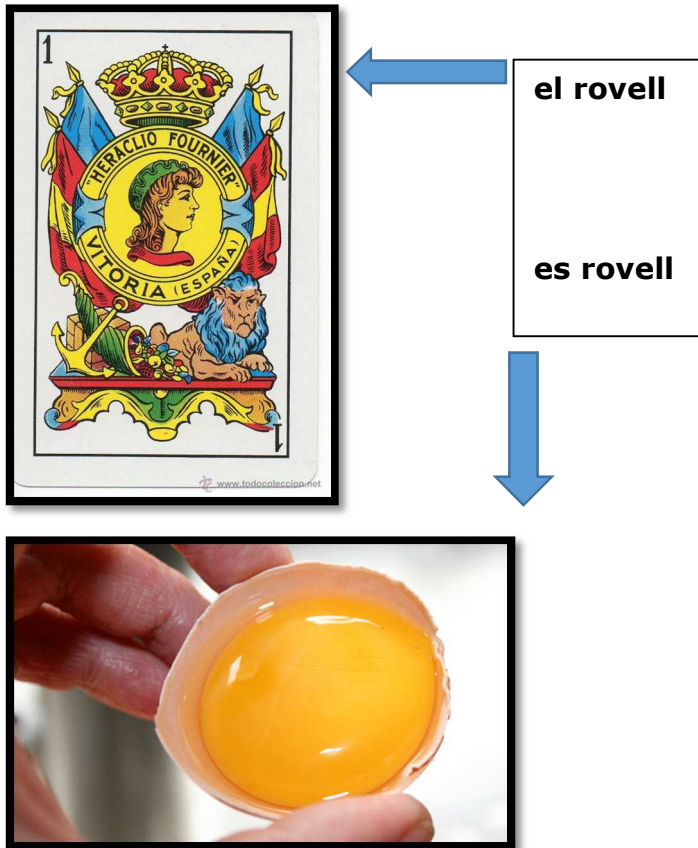

“Parlar amb el rei no és parlar amb sa gerra”.

Notes sobre sa distribució des articles es, sa i el, la en tarbener

Segons davant de quines paraules, fem servir **es, sa** o **el, la**. Ses regles d'ús s'han originat per convenció des parlants, encara que en ocasions hi ha vacil·lacions o dobles possibilitats, a voltes vingudes per s'edat des parlants (es més jóvens generalitzen més ses solucions amb es, sa).¹ Mostrarem es casos més importants en què sol usar-se *el, la*:

- Es nom de ses coses grans i úniques: **el cel, l'infern, la Terra, el món, la mar, el desert**. Però, ialerta!, no totes (es diu **sa lluna** i **es sol**).
- Es nom de personatges religiosos: **el Nostre Senyor, la Mare de Déu, l'Esperit Sant, el dimoni**.

¹ Una bona mostra podrien ser certes solucions procedents des relats presentats en es concurs literari tarbener (com *s'altre dia, es rei moro, es temps de primer, tota sa família, sa Comunitat Valenciana*), en què es parlants de mitjana edat en amunt normalment optarien per s'article *el, la*.

- Es nom de grans autoritats: **el rei, la reina, el Papa, el president del Govern.**
- Es nom de personatges importants en un poble: **l'alcalde, el retor, el metge, el mestre, la mestra** (però no tots: **es jutge, s'agosil...**).
- Paraules que volen dir parentesc: **el pare, la mare, el güelo, la güela, el iaio, la iaia, el tio, la tia, el tete, la tata.**
- Es nom d'edificis importants en un poble o una ciutat: **l'ajuntament (o la sala), l'església, la plaça, el cementeri, la presó, el mercat, l'institut, la universitat.**
- Es transports: **el port, l'aeroport, el moll, l'estació, el tren.**
- Es espectacles o actes festius: **el cine, el teatre, la fira, la provessor, la revetla.**
- Diversos mitjans de comunicació: **la premsa, la televisió** (però **sa ràdio**).
- Paraules que definixen un espai: **el camp, el terme.**
- Mesures: **la mitat, el doble, el triple.**
- Paraules relacionades amb la religió: **la sagristia, la trona, el canzell, el pal·li, la custòdia, el calvari.**
- Ses parts del dia: **el dia, la nit, el matí, la vesprada.**
- Ses estacions: **l'hivern, la primavera, l'estiu.**
- Sa paraula *any*: **l'any, l'any 10, tot l'any, l'any qui ve.**
- Ses hores: **la 1, les 2...**
- Es nom d'organismes, equips, partits, societats: **el València, el Barça, el PSOE, el PP, la UE, l'ONU.**
- Paraules que signifiquen conceptes abstractes: **la veritat, la mort, la vida, la pau, la guerra, la salut.**

- Altres paraules: **el cor, el pit, el cos, la gent, el temps, la boda...**
- Noms de partides des nostre terme (generalment són noms que es coneixien abans que vingueren es mallorquins): **el Llogaret, el Poble de Dalt, l'Albicà, el Rafalet, la Murta, l'Hort, l'Om, el Cocoll, el Somo, sa font del Botó.**
- Noms de lloc de fora des nostre terme: **la Marina, la Ribera, l'Alfàs del Pi, la Vila, l'Havana, el Marroc, l'Argentina...**
- Dins d'expressions: **a la una, a la plena, al vol, a l'instant, a l'hora mateix, al punt, a la francesa, fer l'adormit, fer el guilopo, fer el sord...**
- Denominacions específiques: **olivetes del cuquello, figures de la gota de la mel, fesols de la peladilla...**
- Denominacions de jocs (**el rogle, la corda, el burro...**) o elements del joc (com ara, es nom de ses cartes: **el rovell, la coperota, l'espadilla...**) o de balls (**les danses, les segadilles, la jota...**)
- En es textos etnopoètics (cançons, refranys, fórmules, pregàries... solen usar-se molt ses formes des valencià general. Vegeu, per exemple es refrany: "Per una festa no et trenques la testa", o sa fórmula d'acabar un conte: "*Cuento* acabat, per la ximenera ha volat".

Es qui parlen "de sa" saben quan cal posar "sa" i quan "la". I a voltes s'ús distingix es sentit de ses paraules. Com ara, si un diu **es poble** vol dir "un conjunt de cases", mentres que quan diu **el poble**, vol dir "un conjunt de persones". Per exemple: "Des d'ací no es veu es poble". "Tot açò es fa a benefici del poble".

També és important de saber que una mateixa paraula que es diu amb "la" pot dir-se amb "sa" si es diu en plural o si es dóna certa informació, amb un complement o un possessiu. Com ara, es diu "A **la nit** vindré", "Tota **la nit** ha plogut", però també "totes **ses nits**" (plural), "**sa nit de Nadal**" (es dóna a entendre que és una nit en particular). Es possessius fan es mateix efecte: **el cor / es meu cor**.

Aquest ús des dos articles a l'hora de parlar (**es, sa** i **el, la**) no és una característica particular des tarbener, ja que es troba també tant en es

“parlar salat” de Catalunya com a ses Illes Balears. En canvi, sa distribució des articles muda en cada lloc, i, encara que hi ha punts coincidents, ses diferències són destacables. Podem dir que hi ha un cert caràcter local en es sistema des articles. Vegeu un parell d'exemples de mostra:

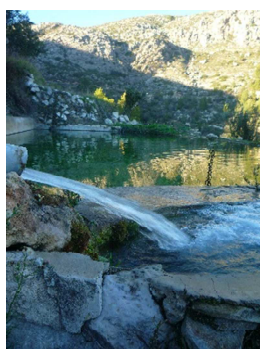
Tàrbena	Mallorca	Eivissa	Cadaqués
el cel	el cel	el cel	el cel
es sol	es sol	es sol	el sol
l'hivern	s'hivern	s'hivern	l'hivern
el cor	es cor	el cor	el cor
la plaça	sa plaça	la/sa plaça	sa plaça
sa setmana que ve	la setmana qui ve	la setmana qui ve	sa setmana que ve
a sa dreta	a la dreta	a la dreta	a la dreta

l'infern

el cementeri

l'Albicà

el rei

Per a més informació vegeu:

Colomina (1986), Colomina-Pont-Ripoll (1986), Monjo (1994, 2017). Vegeu bibliografia.